



**"ואמרתם זבח פסח הוא לה" (יב, כז)**

"ואמרתם זבח פסח הוא לה" - אומר ר' שלמה מקוברין -  
"ואמרתם זבח" - כשתרצו לזבח את היצר הרע, הדרך  
הוא - "פסח" - לפסוח ולדלג על ענייני העולם הזה, "הוא  
לה" - ולהקדישם להקב"ה.

**ר' שלמה מקרלין**

**"ולא יכלו להתמהמה"**

מה היה החפזון? הרי המצרים קיבלו כבר את המכות -  
למה אי אפשר היה לחכות כמה ימים ולהתארגן כמו  
שצריך? אלא אומר אחד הצדיקים ש"די לצרה בשעתה"  
וברגע שנגמרה הצרה - באותו רגע הקב"ה מוציא אותנו.

**צדיקים**

### אנקודליה

**"מ"ט שערי טומאה"**

כתוב שכשבני ישראל יצאו ממצריים הם היו משוקעים  
במ"ט שערי טומאה, ונשאלת השאלה למה היה צריך להוציא  
את בני ישראל בכזה דיוטא תחתונה? אלא אומר אחד  
הצדיקים שהקב"ה רצה להראות לנו שלא משנה לאן נידרדר  
ואיזה עבירות נעשה - תמיד תמיד אפילו מהמקום הכי גרוע  
ומהטומאה הכי גדולה - אפשר לקום..

**צדיקים**

**"אעשה שפטים אני ה" (יב, יב)**

אומר רש"י: אני בעצמי ולא על ידי שליח, בזוהר הקדוש  
שאומרים בתחילת ההגדה כתוב שהקב"ה אוסף את כל  
המלאכים ומראה להם את בניו עושים סדר פסח - מה  
העניין בזה? ועוד שאלה למה כאן הקב"ה בא בעצמו ולא  
שלח מלאכים כמו שעשה בסדום? אלא כתוב שבשל גודל  
הטומאה שהיה במצרים - אם מלאך היה יורד לשם הוא  
היה "מתגשם" ולא היה יכול לחזור חזרה - לכן בא  
הקב"ה וקורא למלאכים בליל הסדר ומצביע על בניו  
ומראה להם שאותם אלו שהיו שם במצרים - מקום בו  
אפילו המלאכים לא יכלו לרדת - אלו עושים עכשיו סדר  
פסח.

**צדיקים**

**"מכת חושך"**

למה המצרים קיבלו דווקא את מכת חושך? אלא אומר  
החיד"א שבזמן שהיה רעב בכל העולם - היהודים הרימו  
ועזרו למצרים, והם שכחו את זה ולכן קיבלו את מכת  
חושך - אותיות "שכחו", וכן אותיות "כחש" - מלשון  
התכחשות לזה שבניי עזרו להם.

**חיד"א**

**"ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה, כי אני הכבדתי את**

**לבו" (י, א)**

למה דווקא במכה זו אמר הקב"ה למשה שהוא זה שחיוק  
את לב פרעה, אלא משה רבנו אחרי שראה שכבר הוכה  
פרעה במכה קשה כבר, וגם כבר הודה שד' הצדיק ואני  
ועמי הרשעים, עם כל זה שוב הוסיף לחטוא עוד, אם כן  
ישלל תקוותו של משה, ויתחמץ לבבו בשליחותו אל פרעה,  
ועל כן הצטרף הקב"ה להסביר למשה שאל יחוש לזה, כי  
אני הכבדתי את לבו, וזולת זה, כשארפה ממנו כובד לבו,  
אז גרש יגרש אתכם.

**אור החיים הק'**

**והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות מן הדם אשר כסף  
ונו, ושמרתם את הדבר הזה לחק לך ולבניך עד עולם (יב**

**כב - כד)**

לכאורה מה שייך בדבר זה לחק לך ולבניך עד עולם, הלא  
צווי זה היה רק לאותה שעה במצרים ולא לדורות הבאים.  
אלא התורה מלמדת אותנו כאן שיעור במוסר איך  
להילחם ביצר הרע שאומנתו היא שהיום אומר לו עשה כך,  
ולמחר עשה כך, עד שאומר לו לך עבוד עבודה זרה, וככל  
שהאדם מתפתה ממנו יותר כך קשה לו אח"כ יותר  
להילחם בו, ולכן יש להילחם בו מיד, ולדחותו עוד  
בהתחלה - בעודו בפתח הבית, ולא לתת לו לעבור את  
מפתן הבית פנימה. וזה מה שאומר הפסוק, 'והגעתם אל  
המשקוף וגו', ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם - עליכם  
להלחם ביצה"ר המשחית בעודו בפתח הבית ולא לתת לו  
לבא אל בתיכם, ועל הדבר הזה ממשיד הפסוק ואומר  
ושמרת את הדבר הזה לחק לך ולבניך עד עולם.

**יחי יהודה**

אומר הדברי ישראל שכשיהודי אומר על מה שהקב"ה עושה איתו "יהי כן" - אזי "ה' עמכם" אבל כשיהודי אומר "לא כן" ולא מקבל את זה - אזי "לכו נא הגברים" - ממשיך הגבורות והדינים.

ר' ישראל ממודזיץ'

### אזיס ווארט

"והיה הדם לכם לאות על הבתים" (יב, יג)

פעם בא כופר אחד להרשב"א וטען בפניו, שיש ראייה מהפסוקים שלא יקום בית המקדש השלישי, שהרי הנביא בחגי קורא לבית השני "הבית הזה האחרון" (גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון), ואם כן מוכח שלא יהיה אחריו עוד בית, על כך השיב לו הרשב"א, שהמילה "אחרון" היא ביחס לראשון בלבד, ואין הכוונה שלא יהיה אחריו עוד. והוכיח לו זאת הרשב"א מהפסוק כאן בפרשה; שהרי כאן בפסוק מוזכרים "אות ראשון" (הפיכת המטה לנחש) ו"אות אחרון" (הכנסת ידו של משה לחיקו והוצאתה פעם כמצורעת ופעם כנקיה), ובפועל לא היה זה האות האחרון, שהרי לאחר אות זה הראה לו הקב"ה אות נוסף, שלישי, שהוא הפיכת המים לדם (כאמור להלן), "והיה אם לא יאמינו לשני האותות האלה..ולקחת ממימי היאור..והיו לדם ביבשת) נמצא שבלשון התורה, התואר "אחרון" אינו מלמד בהכרח שאין אחריו דבר נוסף, אלא רק בא לומר שהוא מאוחר ביחס לראשון, ועל זה הוסיף החתם סופר ואמר שכך גם אפשר לפרש את הפסוק שלנו "והיה הדם לכם, לאות על הבתים - ה"בתים" הכוונה לבתי המקדש - הראשון והשני, "והיה הדם", היפוך המים לדם - יהיה ל"אות על הבתים, כלומר זהו אות וראיה, שגם לגבי "הבתים", בתי המקדש, המילה אחרון אינה כפשוטה.

רשב"א, חתם סופר

"וישאלו כלי כסף וכלי זהב ושמלות" (יב, לה)

אומר רש"י: ושמלות אף הן היו חשובות להם מן הכסף ומן הזהב, לכאורה זהו דבר פלא שלא נשמע מעולם שיהיה אדם שהשמלות יהיו לו יותר חשובות מאשר כסף וזהב על התורה זה עוד שייך להגיד ככתוב 'הנחמדים מזהב ומפז רב' אבל לא על שמלות, אלא זה באמת עולה על המצוות ככתוב בפסוק אחד לפני "משארותם צרורות בשמלותם על שכמם" ורש"י אומר שמשארותם הכוונה לשיירי מצה ומרורי וזה הכוונה שהשמלות היו להם יותר חשובות מכיוון שחיבבו את המצוות וצררו בהם שיירי מצב ומרור.

דברי ישראל

לכאורה היה צריך להיות כתוב "וידעו כי אני ה'" למה כתוב "וידעתם" הרי האבא הוא זה שמספר את הסיפור לילדיו, אלא את סיפור יציאת מצרים צריך לספר לילדים מתוך התרוממות רוח ואמונה שלימה - כי רק כך זה באמת ישפיע, ולכן "וידעתם" כי אני ה' - כדי לספר לילדים ולקבוע את האמונה בליבם - קודם כל "וידעתם כי אני ה'" - אתם צריכים לדעת בעצמכם - כי אני ה'.

ר' יהושע מבעלזא

"ויאמר לכו עבדו את ה' רק צאנכם וּבְקֶרְכֶם יִצַּג וְגו'. ויאמר משה גם אתה תתן בְּיַדְנוּ זְבָחִים וְגו'. כִּי מִמֶּנּוּ נִקַּח לְעַבְדְּ אֶת ה' אֱלֹהֵינוּ" (י, כד-כו).

קצת תמוה התשובה של משה רבנו לפרעה - שלא רק התווכח אלא אמר עוד ההפך לפרעה - שלא רק שמקננו ילך איתנו אלא גם פרעה בעצמו עוד יתן לנו זבחים, אלא הדברי ישראל מפרש בדרך צחות על פי מאמר העולם שכשאדם אינו יודע עצה מה לעשות - אזי שישאל דעת בעל בית מהמון העם, וכפי שיאמר לו הבעל בית יעשה בדיוק ההיפך", "והנה, ידוע שהתורה היא עצה ותושיה אמנם בגלות מצרים היה עדיין קודם מתן תורה, אך זאת ידעו, שכפי שיאמר להם פרעה ומצרים, יעשו הם הכל הפוך, וכשאמר פרעה 'רק צאנכם ובקרכם יוצג', השיב משה בדיוק ההפך מקצה לקצה: 'גם אתה תתן בידינו... וגם מקננו ילך', וממשיך הפסוק 'כי ממנו נקח לעבוד את ה' אלקינו', פירוש, כי מזה שאתה אומר לעשות כך, נקח עצה לעבוד ולעשות ההפך. 'ואנחנו לא נדע מה נעבוד עד בואנו שמה', פירוש, ואנחנו לא נדע - עצה מה לעבוד ולעשות עד בואנו שמה - הכוונה למתן תורה, ולעת עתה זה העצה שאנו יודעים שכל מה שאתה אומר, לעשות ההיפך.

דברי ישראל

"ופסחתי עליכם"

כתוב "פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם וגו' במצרים לא היה זמן לפתוח פתח כחודו של מחט - הם עוד שניה היו בשער הני של טומאה, לכן הקב"ה "פסח על הפתח" - הקב"ה דילג על ה"פיתחו לי פתח" וישר גאל אותם.

הגיליון לזכות ולבריאות אדונינו מוריני  
ורבנו ר' ישכר דוב בן מרים שליט"א